

Megfelelő kutya a megfelelő helyre... A viselkedéskutató szemével

Topál József

MTA TTK

Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai
Intézet

mta ttk

**Országos Állatvédelmi és Állatjóléti Konferencia,
Budapest 2018. március 17.**

Miről lesz szó?

- 1, Miként tekintünk a kutyára?
- 2, Kutya és gazda személyiségjegyeinek összefüggései
- 3, Kutya és ember kötődését befolyásoló tényezők
- 4, Kötődés és személyiségjellemzők szerepe a viselkedési problémák megjelenésében
- 5, Kutya viselkedése és az örökbefogadás esélye közötti kapcsolat (mely viselkedések növelik az adoptálás esélyét?)

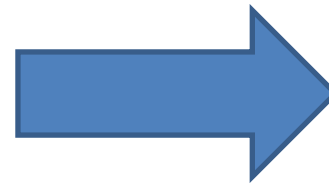
A kutya: Szelíd farkas vagy szőrös gyerek?

A kutya mesterséges lény!

„Kaotikus” viselkedésrepertoár
Meváltozott viselkedés szabályozás

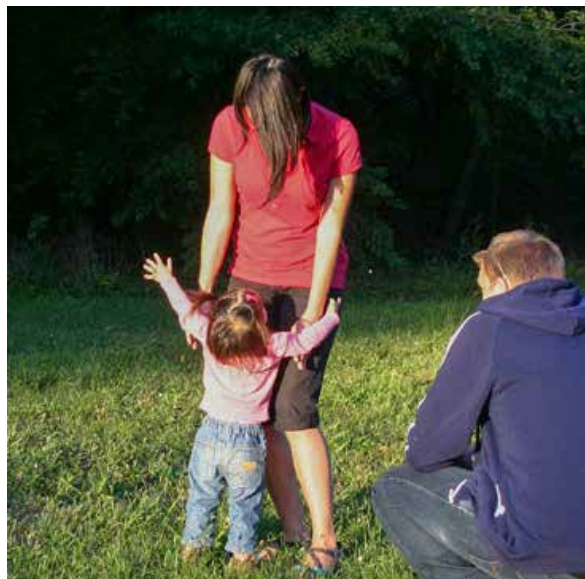

A kutya mint faj
nem is létezik!

Csecsemőszerűen működő társas-kognitív készségek
-kommunikáció (emberi viselkedés olvasása)
-emberre hangoltság (figyelmi fókusz, viselkedési és
élettani szinkronizáció)
-kisgyerekszerű kötődés

A társállat
prototípusa

A kutya kisgyermekszerű kötődési viselkedési programmal rendelkezik!

Kötődés = viselkedés szabályzó mechanizmus (szoftver)

Jellegzetes „tünetei”:

- 1). Idegen környezet felfedezésekor gazdához való ismételt visszatérés
- 2). Veszély esetén a gazdánál való menedékkeresés
- 3). Idegen helyen gazdától való szeparáció t stresszként éli meg
- 4). Szeparáció megszűnésekor a gazda specifikus üdvözlése, és megnyugvás

Topál et al. 1998. J Comp. Psychol.

Társas „ráhangolódás” és oxytocin

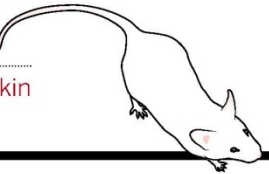
A szemkontaktus oxytocin felszabadító hatása

EMBARGOED UNTIL 2:00 PM US ET THURSDAY, 16 APRIL 2015

INSIGHTS

Broad-spectrum
antivirals p. 282

The cells in our skin
that heal p. 287

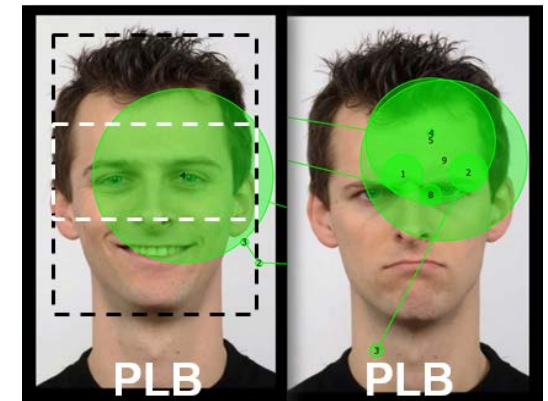

Az oxytocin szerepe a társas
ingerfeldolgozásban

PERSPECTIVES

Look into my eyes. Changes in oxytocin concentration in a dog might elicit similar changes in a human and vice versa.

EVOLUTION

Dogs hijack the human bonding pathway

Nagasawa et al. 2015, Science

Somppi et al. 2017. Front Psychol.

Kutya és gazdája személyiségjegyeinek összefüggése

Similis simili gaudet?

Big Five dimenziók korrelációja
kutya-gazda közötti korrelációja
BFI (44 item, 5 fokozatú skálán,
Gosling 2003

Személyiség dimenzió	Valódi páros N=389	Random páros N=389	Ismerős véleménye N=89
Érzelmi stabilitás	0.458***	0.019	0,335*
Extraverzió	0.312***	-0.014	0,318*
Lelkiismeretesség	0.282***	-0.051	0,632***
Együttműködés	0.252***	0.041	0,417**
Nyitottság	0.288***	0.023	0,175

Turcsán et al. 2012 Appl. Anim. Behav. Sci.

Kutya és gazdája személyiségjegyeinek összefüggése

Similis simili gaudet?

Többkutyás gazdák:

- A második kutya személyisége az ami leképezi a gazdáét (HU)
- Az első és második kutya személyiségjegyei egymást kiegészítő módon képezik le a gazdáét (AU: érzelmi stabilitás: 1. extravertió: 2.)

Turcsán et al. 2012 Appli. Anim. Behav. Sci.

Kutya-gazda kötődését befolyásoló tényezők

Stresszreaktivitás

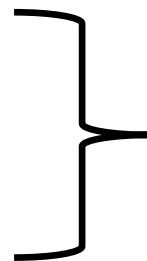
Kötődési biztonság

Teszt: SST , játék és fenyegető helyzet (gazda jelen/távol), nyál kortizol, N=132 vegyes (Schöberl et al. 2016. J. Vet. Behav.)

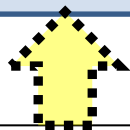
Magas **érzelmi stabilitás** és **együtműködés** (HBFI)

- Alacsony stresszválasz (kortizol) játék és szeparáció utáni üdvözlés során
- Erős stresszválasz (kortizol) szeparációban, fenyegető idegenre

Biztonságos kötődés

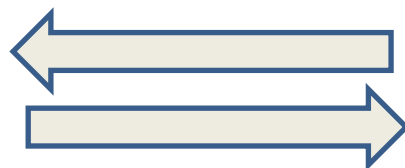

A gazda társas/érzelmi támaszként „használja” a kutyát

Kutya és ember kötődését befolyásoló tényezők

Gazda felnőtt kötődési stílusa (AAS)

Kutya megküzdési stratégiái

Teszt: AAS (kérdőív), viselkedéses tesztek (SST, ambivalens váratlan ingerek), N=51 golden szuka, (Rehn *et al.* 2017. *Front. Psychol.*)

Gazda AAS

Magabiztos
(bízik önmagában és kapcsolataiban)

Szorongó (fontosnak tartja és aggódik kapcsolatai minősége miatt)

Elkerülő (bizalmatlan, nem akar érzelmileg függeni)

Kutya megküzdési strat.

Önálló (inger exploráció, szeparációs distress)

Gazdára túlfókuszált
(védelmekeresés, de nincs szeparációs distressz (ambivalens))

Ingerre fókuszáló, elkerülő (gazda nem biztonsági bázis)

Különböző helyzetkezelési stratégiák attól függően hogy mennyi érzelmi/társas támogatást kap a gazdától

Hogyan hatnak a gazda kötődési- és személyiség jellemzői a kutya viselkedési problémák megjelenésére?

Gazda

Kutya

Neurotikus

viselkedési problémák

(O'Farrell 1997, Appl. Anim. Behav. Sci.)

Érzelmileg instabilitás
introverzió

agresszivitás (cocker sp.)

(Podberscek & Serpell, 1997 Vet. Rec.)

Önbizalomhiány,
döntésképtelenség

agresszió- és szeparációs problémák

(Dodman et al. 2004 Int. J. Appl. Res. Vet. Med)

Elkerülő (AAS) és alacsony
érzelmi stabilitás (HBFI)

szeparációs viselkedési problémák

(Konok et al. 2015 PlosOne)

A gondozás érzékenysége számít! (Pl. a kontaktusigény ignorálása frusztrálhat, a gazda elérhetősége bizonytalan, a stresszválaszok eszkalálódnak a kutyában)

Hogyan hatnak a gazda kötődési- és személyiség jellemzői a kutya viselkedési problémák megjelenésére?

Hasonlósági elmélet: Problémás gazdának problémás kutyája...

(Turcsán et al. 2012. Appl. Anim. Behav. Sci.)

Közvetítő mechanizmus? *(Dodman et al 2018. PLoS ONE)*

N=1564 gazda kérdőíves vizsgálata

-averzív/konfrontatív tréning módszerek → viselkedési problémák megjelenése/súlyossága

-4 HBFI faktor (Együtműködés, Magabiztosság, Extraverzió, Érzelmi stabilitás)

→ gazda-irányult agresszió, idegentől való félelem, szobatisztaság

Kutya viselkedésterápia: kombinálni kell a gazda pszichoterápiájával is!

Menhelyi kutya viselkedése és örökbefogadás közötti kapcsolat

1, Mérhető-e megbízhatóan a menhelyi kutyák viselkedési profilja?

Temperamentum teszt (22 alteszt, 2x mérve, N=163, vegyes felnőtt kutyák) *Valsecchi et al. 2011 J. Vet. Behav.*

(1) Megbízhatóan kódolható, (2) valóban méri a szakemberek által szubjektíven érzékelt eltéréseket, (3) menhelyi és otthoni mérés között jó konzisztencia van, (4) emberrel és kutyával szembeni társas készségek alapján a kutyákat megbízhatóan karakterizálja

Menhelyi kutya viselkedése és örökbefogadás közötti kapcsolat

2, Hogyan viselkedjen a kutya ahhoz hogy örökbe fogadják?

Befogadás szempontjai:

- Temperamentum (nem ugat/ugrál.. stb), a méret, ivar, életkor (*Wells & Hepper 1992 Anim. Welfare*)
- Engedelmes tréning kint és bent – javítja a befogadási esélyeket (*Luescher & Medlock 2009 Appl. Anim. Behav. Sci.*)
- Látogatóra nézés –nem hat! (*Protopopova et al. 2012 Appl. Anim. Behav. Sci.*)
- Kennel viselkedés tréningezése (elől van, néz, nem ugat) – nem hat! (*Herron et al. 2014 J. Am. Vet. Med. Assoc.*)
- Szemöldökráncolás –hat?! (*Waller et al. 2013 PloS One*)

A 'jólnevelt' viselkedés nem igazán hat, a befogadás legalább annyira érzelmi mint racionális döntés (a kutya spontán reakciói azok amelyek igazán hatnak?)

3, Mely viselkedések vetítik előre az adoptálást?

-Kennelben viselkedés felmérése (gyors, kb. 1 perc szubjektív előszűrő – 66% eleve csak 1 kutyát kér ki)

-Szabad interakció (döntéshozatalig, kb. 8 perc)

N=250 látogató-kutya interakció (viselkedés kódolás, kérdőív)

Protopopova & Wynne, 2014. Appl. Anim. Behav. Sci.

Örökbefogadás prediktorai:

29 kódolt viselkedési és 8 morfológiai változó közül csak 2!

-Játék kezdeményezés ignorálása (rontja az esélyeket)

-A látogató közelében fekvés (javítja az esélyeket)

A kutya a kívánatos viselkedéseket inkább mutatja (nem túl ingergazdag) szabad területen mint zárt térben

Látogatói vélemény (elutasítás okai):

-túlzott aktivitás (nem prediktív)

-nem figyel/túl önálló (csak a játék ignorálással függ össze)

A kutya felkészíthető arra hogy jobb esélyei legyenek a befogadásra

A kutya-gazda kapcsolat néhány pszichoszociális tényezője

Gazda

Személyiség jellemzők (Big Five)

felnőtt kötődési típus

elvárások

szinkronizálódás

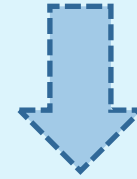

gondozás érzékenysége

Kutya

Személyiség jellemzők (Big Five)

megküzdési stratégiák

kötődési biztonság (stresszreaktivitás)

Társas kompetencia

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

